

Lapų paviršiaus ploto įtakos vandens pernašos greičiui tyrimas

Klasė, dalykas	IIIa klasė, biologija.
Numatoma veiklos trukmė	Viso tyrimo trukmė – 7 paros. Tyrimas atliekamas keliais etapais: Trijų vienodų mėgintuvėlių paruošimas: vienodo vandens kiekio į juos įpylimas ir vienodo aliejaus lašų skaičiaus įlašinimas; į antrą mėgintuvėlį pamerkti pelargonijos šakelę su trimis nedideliais lapais, o į trečią – pelargonijos šakelę su penkiais dideliais lapais; mėgintuvėlių laikymas kambaryje vienodomis sąlygomis ir stebėjimas 7 dienas ; gautų rezultatų analizė .
Ugdomi mokinių gebėjimai pagal <i>Vidurinio ugdymo bendrąsias programas. Biologija</i>	Paaikškinti ir vartoti pagrindines biologijos sąvokas. Susiplanuoti ir atlikti biologinius tyrimus, analizuoti ir interpretuoti gautus rezultatus. Taikyti matematikos ir informacijos paieškos žinias ir gebėjimus tyrimų rezultatams apdoroti ir problemoms spręsti. 4.3. Susieti augalų organų – šaknies, stiebo ir lapo prisitaikymą vykdyti medžiagų pernašą. 4.3.3. Atliekant transpiracijos tyrimą, išsiaiškinti lapo paviršiaus ploto ir aplinkos sąlygų, pavyzdžiui, temperatūros, vėjo ar drėgmės, įtaką vandens pernašai augaluose.
Probleminė situacija ir veiklos klausimas	Transpiracija yra vandens garinimas pro lapų žioteles. Garinamas vanduo vėsina lapų paviršių ir padeda augalo stiebu nenutrūkstama srove judėti ištirpusiems medžiagoms. <i>Ar vandens pernašos greitis priklauso nuo lapų paviršiaus ploto?</i>
Mokytojo veiklos siekiniai	1. Paaikškinti, kad augalo transpiracijai turi įtakos aplinkos veiksniai. 2. Iširti, kokią įtaką lapų paviršiaus plotas turi vandens pernašos greičiui augaluose.
Veiklos priemonės ir medžiagos	2 pelargonijos šakelės (viena su 3 mažais lapeliais, kita su 5 dideliais lapais), 3 stiklinės, vanduo, aliejus, pipetė.
Veiklos eiga	<i>Pasiruošimas tyrimui</i> Namuose surandama trys vienodos talpos stiklinės. <i>Tyrimo eiga</i> Mokiniai pasiruošia tris vienodas stiklines ir į visas įpila vienodą kiekį vandens. Įlašina po tiek pat lašų aliejaus. Vandens paviršius stiklinėse pasidengs plėvele ir vanduo negaruos. Į antrą stiklinę pamerkiama pelargonijos šakelė su trimis mažais lapeliais, o į trečią – pelargonijos šakelė su penkiais dideliais lapais. Pamerktų šakelių lapų paviršiaus plotas bus skirtingas. Visas tris stiklines mokiniai laiko savaitę (7 paros) namuose vienodomis sąlygomis. Po savaitės mokiniai apžiūri stiklines ir palygina juose esantį vandens kiekį, rezultatus užsirašo. Paaikškina, kodėl antroje ir trečioje stiklinėje vandens lygis pakito, o pirmoje – ne. Kam reikėjo pirmo mėgintuvėlio? Mokiniai suformuluoja ir užrašo tyrimo išvadą. (Augalas, turintis didesnę lapų

	paviršiaus plotą, išsiurbė daugiau vandens ir jame vyko spartesnė vandens pernaša, negu tame, kurio lapų paviršiaus plotas buvo mažesnis).
Laukiamas mokinių veiklos rezultatas	<i>Patenkinamas pasiekimų lygmuo</i> Mokytojo padedamas apibūdina transpiracijos procesą ir atlieka lapų paviršiaus ploto įtakos vandens pernašos greičiui tyrimą. <i>Pagrindinis pasiekimų lygmuo</i> Savarankiškai apibūdina transpiracijos procesą, atlieka lapų paviršiaus ploto įtakos vandens pernašos greičiui tyrimą ir padaro išvadą apie vandens pernašos greičio priklausomybę nuo tirtų pelargonijos šakelių lapų paviršiaus ploto. <i>Aukštesnysis pasiekimų lygmuo</i> Palygina trijų mėgintuvėlių vandens lygį, skirtumus susieja su pelargonijos lapų paviršiaus plotu ir vandens pernašos greičiu. Remdamasis tyrimo duomenimis ir kita informacija nurodo dar 3-4 aplinkos sąlygas, kurios skatina, slopina ir (ar) nedaro jokios įtakos transpiracijai.
Rizikų įvertinimas	Saugiai elgiamasi su stikliniais indais. Stiklines rekomenduojama laikyti atokesnėje (sunkiau prieinamoje) vietoje, kad netyčia kas nors jų neužkliudytų.
Idėjos veiklai plėtoti	1. Ištirti transpiracijos priklausomybę nuo įvairių aplinkos veiksnių (temperatūros, oro judėjimo ir drėgmės, šviesos stiprumo, paros laiko). 2. Parengti nuotraukomis iliustruotą pranešimą.
Mokinio veiklos lapas	Lapų paviršiaus ploto įtakos vandens pernašos greičiui tyrimas